

I JA
ŽELIM REĆI
GDJE ME BOLI!

Komunikacijska knjižica s vodičem
za zdravstvene djelatnike, pratnju i roditelje

Nositelj programa

Ministarstvo
zdravstva

Program "I ja želim reći gdje me boli"
provodi se uz financijsku potporu Ministarstva zdravstva.

Partneri i suradnici

UVOD

Dobrodošli u svijet potpomognute komunikacije (PK) i alternativne, augmentativne komunikacije (AAK) – ključnih metoda podrške raznolikoj populaciji. Naša misija je olakšati komunikaciju djeci i odraslima s autizmom, osobama s višestrukim, intelektualnim ili komunikacijskim teškoćama, Down sindromom, cerebralnom paralizom te onima s usporenim razvojem govora.

Što je PK?

PK predstavlja inovativnu tehniku komunikacije kojom se prirodni govor privremeno ili trajno nadomješta simbolima. Ova napredna metoda stvara poveznicu između pojedinca i okoline, unapređujući razumijevanje i interakciju.

Zašto je važna?

Djeca i osobe s autizmom često razmišljaju u slikama. PK postaje ključan alat koji im omogućava izražavanje i povezivanje s okolinom, prilagođeno njihovim jedinstvenim potrebama. Stvaramo poveznicu između "mene" i "tebe", omogućujući duboko razumijevanje i podršku u prevladavanju komunikacijskih izazova.

Pridružite nam se!

Istražite svijet potpomognute komunikacije u kojem riječi nisu ograničenje, već ključ za otvaranje vrata razumijevanja i povezivanja. Stvarajmo zajedno poveznice između različitih svjetova, omogućavajući svakome priliku za izražavanje.

U ovoj knjižici navode se prilagodbe i preporuke koje će osobama s dijagnozom autizma olakšati dobivanje različitih zdravstvenih usluga. Međutim, važno je uzeti u obzir da je svaka osoba različita te je važno i pitati samu osobu ili pratnju što joj je potrebno.

Poremećaj iz spektra autizma je neurorazvojno stanje kojeg karakteriziraju različitosti i teškoće na području socijalne komunikacije te ponašanja, interesa i aktivnosti.

Osobe s dijagnozom poremećaja iz spektra autizma kroz život trebaju različite vrste i razine podrške.

Osobe s ovom dijagnozom mogu imati intelektualne teškoće ili teškoće mentalnog zdravlja. Neke osobe ne koriste govor u svrhu komunikacije, a neke u stresnim situacijama jako teško komuniciraju unatoč razvijenom govoru. Senzorne teškoće kod ovih osoba mogu dovesti do problema s hranom ili sa svakodnevnim funkcioniranjem u različitim okolinama. Također, neke osobe mogu djelovati vrlo tipično kad s njima razgovarate, no mogu imati velikih teškoća u snalaženju u svakodnevnim socijalnim situacijama i obavljanju svakodnevnim aktivnosti. Zbog toga što nemaju komunikacijski sustav i ne mogu izraziti što trebaju, zbog senzornog preopterećenja i nedostatka primjerene podrške neke osobe doživljavaju veliki stres i tjeskobu te mogu izraziti agresiju, autoagresiju ili destruktivnost. To su situacije koje su teške i za samu osobu i za njenu obitelj. Svim tim osobama tijekom života treba podrška kako bi vodile kvalitetan život.

Odlazak liječniku osobama s dijagnozom autizma može biti vrlo stresna i zahtjevna situacija. U toj situaciji komunikacija može biti vrlo otežana te je važno da zdravstveno osoblje bude otvoreno za različite oblike komunikacije.

Neka djeca i odrasle osobe u komunikaciji koriste sustav augmentativne i alternativne komunikacije (AAK) odnosno potpomognute komunikacije (PK).

AAK odnosno PK obuhvaća sve načine komunikacije, osim govora, kojima se pojedincu omogućava funkcionalna i učinkovita komunikacija. Ona je namijenjena djeci i odraslim osobama koje imaju teškoće u komunikaciji govorom i razumijevanju jezika.

U vašu ordinaciju može doći dijete/osoba koja koristi komunikacijske ploče ili knjige, grafičke simbole, pisane riječi, komunikator, tablet uređaj i drugo.

Važno je osobi omogućiti korištenje svojeg AAK/PK pomagala.

ŠTO MOŽE BITI TEŠKO OSOBAMA S DIJAGNOZOM AUTIZMA PRILIKOM PREGLEDA?

- Nepoznate osobe i novo okruženje
- Čekanje u promjenjivom okruženju s previše senzornih podražaja i stimulacija
- Promjene zdravstvenih djelatnika prilikom samog pregleda i intervencija
- Korištenje nepoznatih instrumenata i aparata
- Identificiranje simptoma i njihova vremenska pojava
- Lociranje boli i izražavanje intenziteta boli
- Razumijevanje medicinskog postupka i uputa od strane zdravstvenih djelatnika

ŠTO SE MOŽE UČINITI KOD NARUČIVANJA I ČEKANJA NA PREGLED?

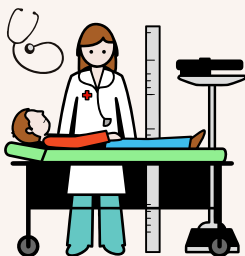
- Omogućiti roditelju/pratnji da uđe u ordinaciju sa samom osobom
- Omogućiti djeci aktivnosti u čekaonici koje bi ih zabavile
- Zabilježiti informaciju o dijagnozi djeteta kako bi ju liječnik znao i prije pregleda te osigurati više vremena za pregled
- Omogućiti brz dolazak na red ili čekanje na mirnom mjestu ili izvan ustanove te nazvati samu osobu/pratnju kad je vrijeme za pregled

ŠTO SE MOŽE UČINITI U KOMUNICIRANJU S OSOBOM TIJEKOM SAMOG PREGLEDA?

- Objasniti vizualnim prikazima i govorom kako će se pregled odvijati
- Najaviti i objasniti svaki postupak
- Kod govora koristite nježniji ton i jednostavniji rječnik
- Obraćati se djetetu/osobi
- Omogućite osobi korištenje AAK/PK pomagala te korištenje istog pomagala u komunikaciji s njom
- Uvažiti prijedloge same osobe ili njenih roditelja o najboljem načinu postupanja s osobom

PREPORUKE ZA ZDRAVSTVENE DJELATNIKE

- Omogućiti osobi da istraži ordinaciju prije pregleda i prilagodi se na novi prostor
- Ukoliko kod djeteta/osobe postoji strah od bijele kute – skinuti ju
- Osigurati da se pregled obavi na jednom mjestu
- Obavljati jednu po jednu radnju (dok se obavlja pregled, ne postavljati pitanja)
- Najaviti dodir
- Prilagoditi temperaturu medicinske oprema
- Ukoliko je moguće, smanjiti svjetlo i buku u prostoriji
- Objasniti vizualnim prikazima i govorom kako će se pregled odvijati
- Kod promjene zdravstvenih djelatnika ili kod više različitih specijalističkih pregleda, pobrinite se da im prenesete sve informacije koje vi imate o načinu rada s pacijentom
- Kod govora koristite nježniji ton i jednostavniji rječnik
- Omogućiti djetetu/osobi da nosi slušalice ili sunčane naočale ukoliko je senzorno preosjetljivo te omogućiti djetetu predmete za stimulaciju koji ga opuštaju

KAKO KORISTITI KOMUNIKACIJSKU KNJIŽICU?

- u kontaktu i interakciji s osobom s autizmom koristite komunikacijsku knjižicu kako biste joj se obraćali putem pokazivanja slika i jasnog izražavanja njihovog značenja, odnosno opisa situacije, a kako biste osobi olakšali proces razumijevanja
- koristeći se komunikacijskom knjižicom možete pitati osobu gdje ju boli i koje simptome ima, možete joj reći da skine određeni odjevni predmet, najaviti fizički kontakt i koje ćete instrumente koristiti, objasniti koje ćete preglede izvršiti i na koji ćete ju način liječiti
- pratnja osobe s autizmom može vam pomoći u korištenju knjižice, ali i savjetima kako da ju se umiri ili pridobije na suradnju
- i na kraju, ne zaboravite joj odati pohvalu i priznanje po završetku svakog segmenta procesa

SADRŽAJ:

07

Osnovni pojmovi

Piktogrami korišteni u ovom dijelu odnose se na osnovne pojmove i radnje koje koristimo prilikom komunikacije s drugima.

11

Upoznavanje s okruženjem

U ovom dijelu upoznajemo se s osobom i predstavljamo joj okruženje u kojem se nalazi.

15

Bol

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su lociranju boli i njezine jačine.

19

Simptomi

U ovom dijelu fokus je stavljen na simptome i tegobe koje osoba ima.

23

Instrumenti za rad

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su upoznavanju osobe s alatima i instrumentima koji se koriste prilikom pregleda i intervencija.

27

Pregled

U ovom dijelu fokus je stavljen na sam pregled i radnje prilikom istoga.

31

Liječenje

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su upućivanju u liječenje tegoba, poput previjanja rane, uzimanje lijekova i sl.

35

Daljnja specijalistička obrada

U ovom dijelu fokus je stavljen na upućivanje osobe na daljnju specijalističku obradu, ukoliko je ista potrebna. (gipsaona, urolog, oftalmolog, kardiolog...)

39

Hospitalizacija

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su prijemu i smještaju prilikom hospitalizacije.

43

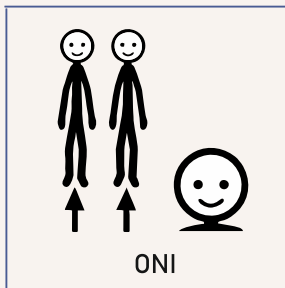
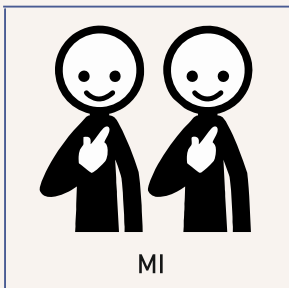
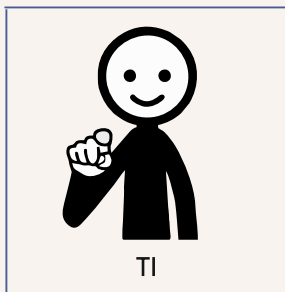
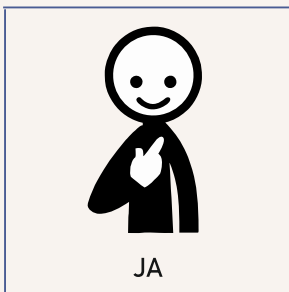
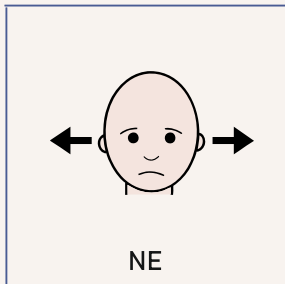
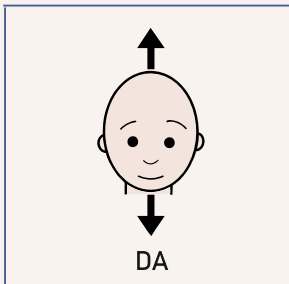
Odlazak kući i pohvala

U ovom dijelu fokus je stavljen na odlazak kući, pohvalu i priznanje pacijenta.

OSNOVNI POJMOVI

Piktogrami korišteni u ovom dijelu odnose se na osnovne pojmove i radnje koje koristimo prilikom komunikacije s drugima.

SRETAN

TUŽAN

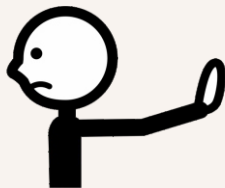
UMORAN

LJUT

UPLAŠEN

PUSTI ME NA MIRU

TKO

ŠTO

GDJE

KADA

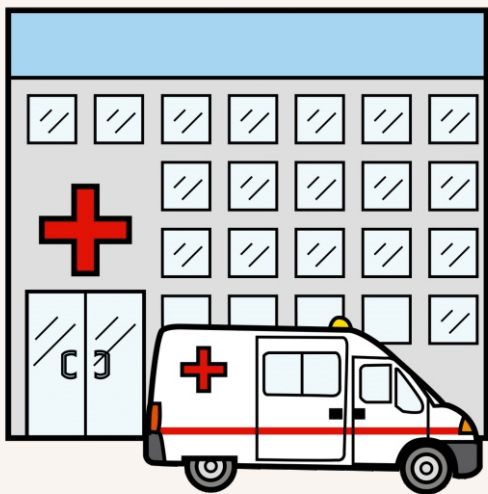
KAKO

ZAŠTO

UPOZNAVANJE S OKRUŽENJEM

U ovom dijelu upoznajemo se s osobom i predstavljamo joj okruženje u kojem se nalazi.

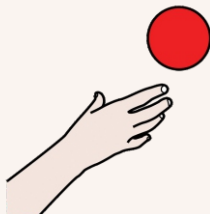
MEDICINSKA SESTRA

MEDICINSKI TEHNIČAR

LIJEČNIK

ŽELIM

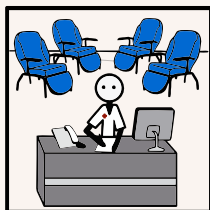
KOLIKO IMAŠ GODINA?

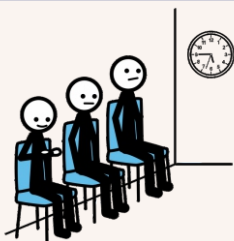
KAKO SE ZOVEŠ?

TIŠINA

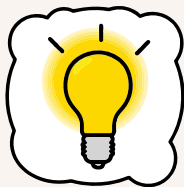
ČEKAONICA

ČEKATI

JA SAM NA REDU

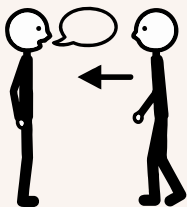
SVJETLO

BUKA MI SMETA

SJESTI

DOĆI

WC

PREGLED

NE SVIĐA MI SE TO

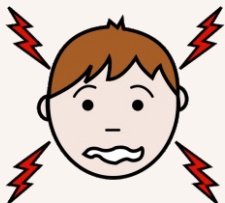

ŽAO MI JE!

BOL

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su lociranju boli i njene jačine.

GLAVOBOLJA

OČI

BOL U UHU

NOS

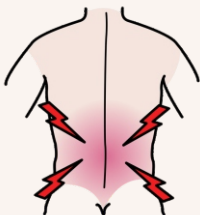
ZUBOBOLJA

GRLOBOLJA

BOL U PRSIMA

BOL U LEDIMA

BOL U TRBUHU

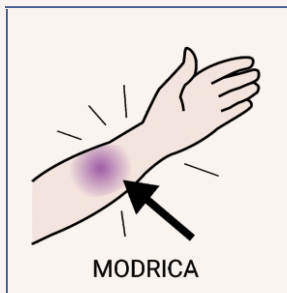
BOL U RUCI

DLANOVI

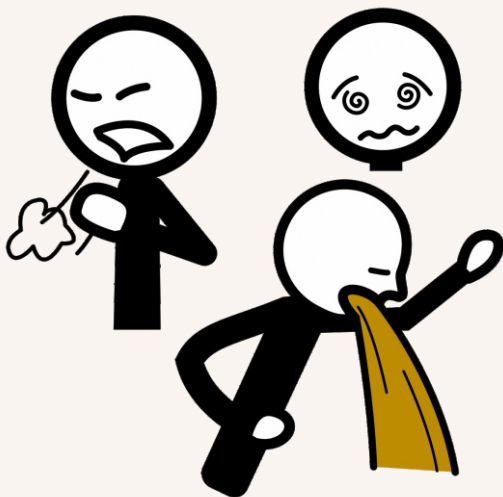

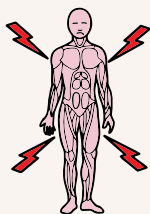
PRSTI

SIMPTOMI

U ovom dijelu fokus je stavljen na simptome i tegobe koje osoba ima.

UPALA MIŠIĆA

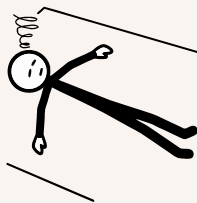
ČEŠATI

PROLJEV

ZATVOR

ONESVIJESTITI SE

OPSTRUKCIJA
DIŠNIH PUTOVA

GUŠITI SE

KAŠALJ

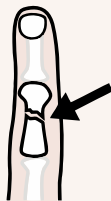
KIHATI

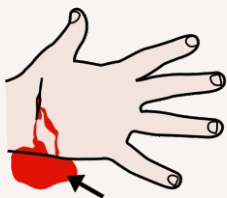
TRNCI

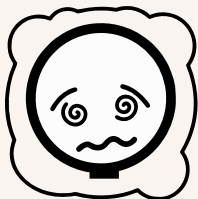
EDEM

FRAKTURA

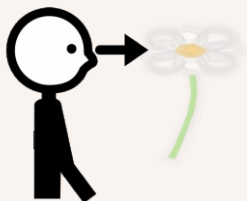
KRV

VRTOGLAVICA

GROZNICA

ZAMAGLJEN VID

POVRAĆATI

KARIJES

INSTRUMENTI ZA RAD

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su upoznavanju osoba s alatima i instrumentima koji se koriste prilikom pregleda i intervencija.

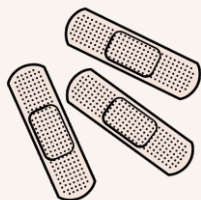
STETOSKOP

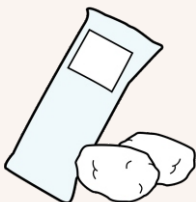
ŠPATULA

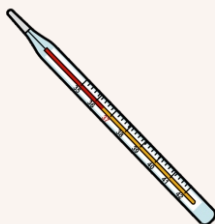
OTOSKOP

FLASTER

VATA

TOPLOMJER

ŠKARE

NOSILA

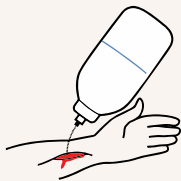
KISIK

ŠPRICA

IGLA I KONAC

STAVITI HIDROGEN
PEROKSID

GIPS

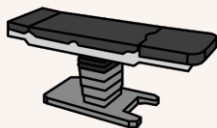
REZAČ GIPSA

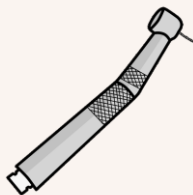
KLIJEŠTA ZA GIPS

ZAŠTITA OD
RENDGENSKIH ZRAKA

OPERACIJSKI STOL

DENTALNI ALAT

PREGLJED

U ovom dijelu fokus je stavljen na sam pregled i radnje prilikom istoga.

MJERITI TEMPERATURU

PREGLEDATI GRLO

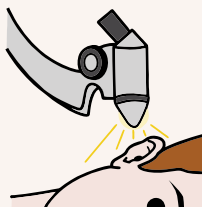
SKINUTI SE

POSLUŠATI

MJERITI VISINU
I TEŽINU

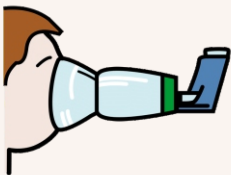
OTOSKOPIJA

OFTALMOSKOPIJA

MJERITI TLAK

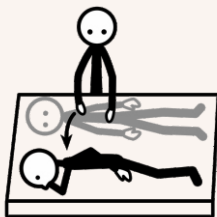
LIJEK ZA INHALIRANJE

MENINGEALNI ZNAK

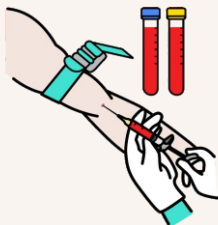
PREGLED ABDOMENA

PROMJENA POLOŽAJA

PODVEZATI

ANALIZA KRVI

UBRIZGATI

PREGLED VIDA

ANALIZA STOLICE

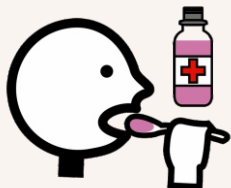

NALAZ URINA

LIJEČENJE

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su upućivanju u liječenje tegoba, poput previjanja rane, uzimanje lijekova i sl.

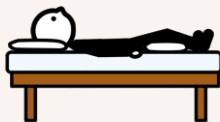
DATI LIJEK

LIJEČITI

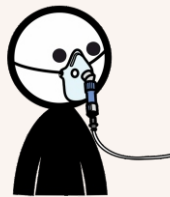
PITI ČAJ

LEŽATI

ODMORITI

MASKA

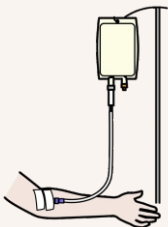

DATI INJEKCIJU

STAVITI ČEPIĆ

INFUZIJA

ZAGIPSATI

UMJETNA PUŽNICA

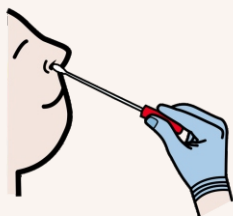

LJEKARNA

DALJNJA SPECIJALISTIČKA OBRADA

U ovom dijelu fokus je stavljen na upućivanje osobe na daljnju specijalističku obradu, ukoliko je ista potrebna. (gipsaona, urolog, oftalmolog, kardiolog...)

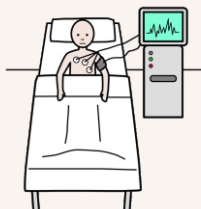
BRIS NOSA

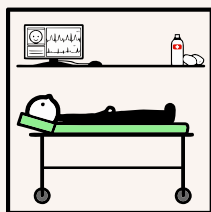
BRIS GRILA

ALERGOLOŠKO TESTIRANJE

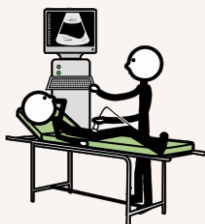
PRAČENJE

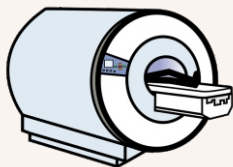
BOLNIČKI ODJEL

OPERACIJA

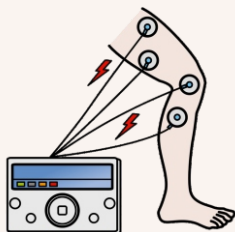
ULTRAZVUK

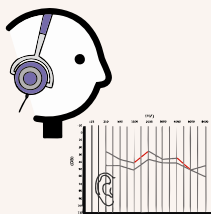
MAGNETSKA REZONANCA

GASTROSKOPIJA

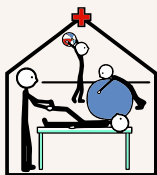
ELEKTROTHERAPIJA

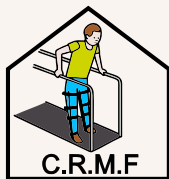
AUDIOMETRIJA

EKG

CENTAR ZA
FIZIOTERAPIJU

CENTAR ZA
FIZIKALNU REHABILITACIJU

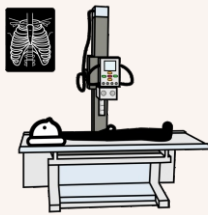
PSIHIJATAR

KLINIČKI PSIHOLOG

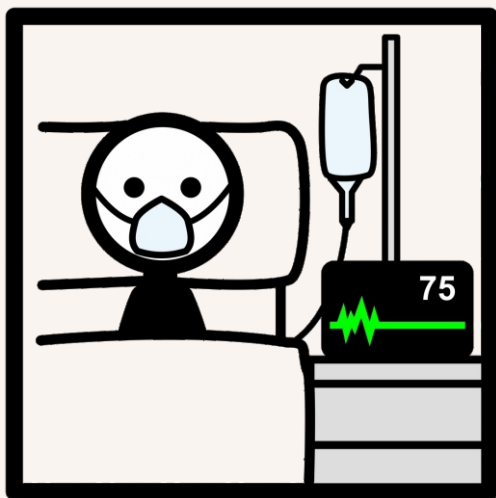
HITNI PRIJEM

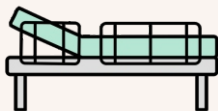

IĆI NA RENTGEN

HOSPITALIZACIJA

Piktogrami korišteni u ovom dijelu namijenjeni su prijemu i smještaju prilikom hospitalizacije.

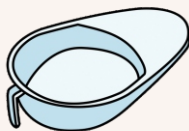
BOLNIČKI KREKET

BOLNIČKA NARUKVICA

PUMPA ZA INFUZIJU

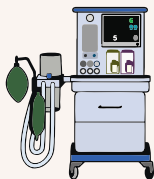
NOĆNA POSUDA

VREĆICA S URINOM

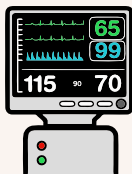
PULSNI OKSIMETAR

APARAT ZA
ANESTEZIJU

ZVIŽDATI

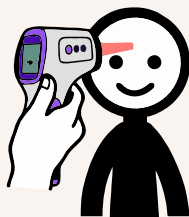
MONITOR ZA PRAĆENJE
VITALNIH ZNAKOVA

APARAT ZA KISIK

NOSNA KANILA

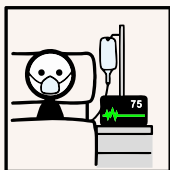
IZMJERITI TEMPERATURU

SOBA ZA PREGLEDE

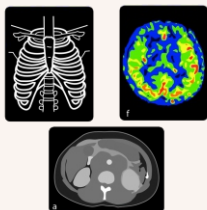
SOBA ZA ODMOR

JEDINICA
INTENZIVNE NJEGE

SOBA ZA IZOLACIJU

RADIOLOGIJA

ZAŠTITA OD
RENDGENSKIH ZRAKA

ODLAZAK KUĆI I POHVALA

U ovom dijelu fokus je stavljen na odlazak kući, pohvalu i priznanje pacijentu.

SUPER

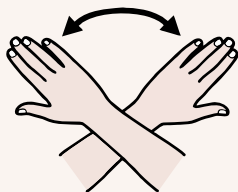
HRABAR - HRABRA

DOBAR - DOBRA

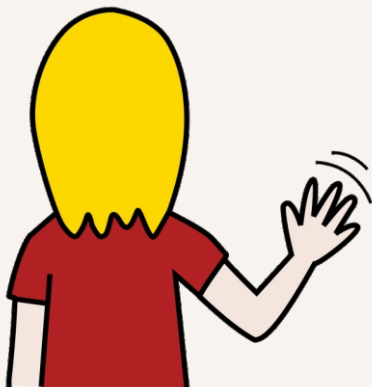
HVALA

GOTOVO

IDEMO KUĆI

DOVIĐENJA

IMPRESSUM:

Udruga za skrb autističnih osoba © 2023.

Mire Ban Radune 14, 51000 Rijeka

Predsjednica udruge: Lidija Penko

www.autizam-ri.hr

Grafički dizajn: Udruga za skrb autističnih osoba

Tekst: Udruga za skrb autističnih osoba u suradnji s doc.dr.sc.Jasminom Stošić,
Edukacijsko rehabilitacijski fakultet, Zagreb

Sadržaj dokumenta u isključivoj je odgovornosti udruge i ni pod kojim
uvjetima ne može se smatrati kao odraz stajališta Ministarstva zdravstva.

ARASAAC

Korišteni piktografski simboli vlasništvo su Vlade Aragonije, a stvorio ih je Sergio Palao za ARASAAC (<http://www.arasaac.org>), koji ih distribuira pod licencom Licenca Creative Commons BY-NC-SA.

Udruga za skrb autističnih osoba Rijeka, kao zajednica roditelja djece s autizmom, aktivna je na području grada Rijeke i Primorsko-goranske županije od 1992. god. Fokusiranje na unapređenja kvalitete života autističnih osoba, razvoj novih oblika stručnog rada i rehabilitacije, promjene u shvaćanju i prihvaćanju osoba s autizmom te pružanje podrške roditeljima djece s autizmom ključni su elementi djelovanja udruge.

U svojem dugogodišnjem zalaganju, Udruga je izborila otvaranje Centra za autizam Rijeka, vrtićkih skupina za djecu iz autističnog spektra, te Odjela za autizam pri Centru za rehabilitaciju Rijeka. Ovaj Odjel pruža poludnevni boravak i smještaj u stambenim jedinicama za odrasle osobe s autizmom, dodatno doprinoseći podršci i resursima koje udruga pruža svojim članovima.

Ponosni smo što smo postavili prve komunikacijske ploče za potpomognutu komunikaciju na javnim površinama u gradu Rijeci, čime nastojimo stvoriti inkluzivno okruženje i olakšati komunikaciju djeci i osobama s autizmom u javnom prostoru. Težimo izgradnji ravnopravnijeg i inkluzivnijeg društva za djecu i osobe iz autističnog spektra, pridonoseći univerzalnom priznavanju i poštivanju različitosti.

**SKENIRAJ ME ZA
VIŠE INFORMACIJA!**